

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України від 10.10.2013 № 642-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642-18#n46>.
6. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
7. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню та захопленню підприємств : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2007 № 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2007-п#Text>.
8. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : Міжнародний документ від 20.03.1952. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text.
9. Рейдерство в Україні. URL: <https://opendatabot.ua/open/raiders>.
10. Федулова І. М. Характеристика об'єкта злочину, передбаченого статтею 206-2 Кримінального кодексу України. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 136. С. 215–224.
11. Case of Stretch v. The United Kingdom (Application no. 44277/98). STRASBOURG. 24 June 2003. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-61173&filename=001-61173.pdf>.

В'ячеслав БІДКОВ

аспірант кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ВИКЛИК
НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ**

Організована злочинність – це складне поняття, яке важко зрозуміти, тому що воно піддається багатьом визначенням, юридичним, «кримінологічним» або соціологічним. Міжнародний секретаріат Інтерполу на Міжнародному колоквіумі з організованої злочинності, що відбувся в Сен-Клу в травні 1988 року, вперше визначив організовану злочинність як «будь-яке об'єднання або група осіб, що займаються триваючою незаконною діяльністю, метою якої є отримання прибутку без урахування національних кордонів» [1, с.101]. Організація Об'єднаних Націй визначає його як «... структурована група з трьох або більше осіб, що існує протягом певного періоду часу і діє спільно з метою вчинення одного або декількох тяжких злочинів або правопорушень з метою отримання, прямо чи опосередковано, фінансової чи іншої матеріальної вигоди». Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, підписана в Палермо в грудні 2000 року, прийняла останнє визначення.

Організовану злочинність також можна охарактеризувати як управління нелегальним ринком. В його основі лежать окремі злочинці, які працюють у мережах, що діють як на законних, так і на нелегітимних ринках. Їх діяльність може бути глобальною, але їх вплив часто локальний.

Організована злочинність проявляється і розвивається в багатьох сферах, серед яких:

- незаконне виробництво та обіг наркотиків;
- торгівля людьми;
- економічне/фінансове шахрайство, включаючи відмивання грошей;
- незаконна торгівля зброєю;
- морське піратство;
- кіберзлочинність;
- злочини, пов'язані з навколишнім середовищем, зокрема захоронення токсичних відходів;

- рух органів.

За останнє десятиріччя організована злочинність значно зросла як за кількістю (збільшення актів насильства та залякування, випадки шахрайства та корупції, незаконний обіг та переробка своєї продукції тощо), так і за якістю (професійні, раціональні та міжнародні мережі). Вона отримала значну вигоду від глобалізації торгівлі та фінансів, а також від мобільності людей та майна, розвитку миттєвого зв'язку, нової взаємозалежності націй, відкриття, не кажучи вже про відмову, національних кордонів та певної міри втрати суверенітету держав над власною територією. У Європі, зокрема, падіння «залізної завіси» надало можливості заповнити вакуум, що залишився на Сході державами в процесі

радикальних перетворень, а зростання темпів європейського будівництва заохотило шахрайство всіх видів на шкоду Співтовариству.

Економічні масштаби злочинності вражають: лише легальний обіг наркотиків генерує ринок приблизно від 0,5 до 1 трильйона євро щорічно. Щорічні оцінки відмивання грошей коливаються від 1 до 2 трильйонів євро. Великі прибутки, отримані організованими злочинними угрупованнями, у поєднанні з низьким ризиком арешту та успішного судового переслідування злочинців є ключовими рушійними факторами для подальшого розвитку організованої злочинності та виклику окремим державам та міжнародному співтовариству [1].

Організована злочинність далеко не однорідна. Кожна країна чи регіон має різні проблеми, які можуть залежати від місцевих «потреб споживачів», кримінальних традицій, політичних систем та соціального ставлення до злочинності. Зокрема, слабкі держави та країни на етапі переходу від авторитарних режимів до демократії створюють можливості для економічних злочинів та корупції. Погляди на ризики національній та міжнародній безпеці, пов'язані з міжнародною злочинністю, дуже різняться. Деякі вчені стверджують, що організована злочинність стосується бізнесу і може завдати шкоди здоров'ю країни та її народу, але вона не становить серйозної загрози безпеці держави чи міжнародної системи. Інші стверджують, що зв'язки між міжнародними мережами організованої злочинності та групами бойовиків, такими як терористи, забезпечують останні такою військовою силою, що ці насильницькі актори можуть підірвати міжнародну безпеку та здатність міжнародного співтовариства контролювати її.

Які існують варіанти реагування на виклики, спричинені організованою злочинністю? З огляду на швидкість і глобалізацію комунікацій, які дозволяють злочинцям легше перетинати кордони, для міжнародного співтовариства існує більш нагальна потреба співпрацювати в боротьбі з організованою злочинністю. На міжнародному рівні Конвенція ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю є значним кроком вперед. Його метою є сприяння співробітництву між країнами-підписантами шляхом заохочення передового досвіду в цілій низці сфер. Доведено, що покладалися лише на правоохоронні органи недостатньо, тому що організована злочинність просто змінює модель домінування на ринку. Уряди та міжнародні інституції повинні дивитися на нелегальні товари та ринок в цілому, розглядаючи питання про те, як атакувати сам ринок, а не просто покладалися на законодавство.

Питання про те, чи є організована злочинність м'яким або жорстким ризиком для безпеки, можливо, менш актуальне, ніж динаміка її взаємодії з іншими напрямками викликів міжнародній безпеці та її проникнення в них. Транснаціональний характер організованої злочинності вимагає ефективних заходів і співпраці не тільки між відповідними органами та установами на національному рівні, а й на міжнародному рівні з метою досягнення успішних результатів.

Торгівля людьми є важливим аспектом організованої злочинності. Глобальна програма протидії торгівлі людьми (GPAT) була розроблена ООН. Управління з наркотиків і злочинності (UNODC) у співпраці з Міжрегіональним науково-дослідним інститутом злочинності та правосуддя ООН (UNICRI) було запущено в березні 1999 року. GPAT допомагає державам-членам у їхніх зусиллях щодо боротьби з торгівлею людьми. У ньому висвітлюється причетність організованих злочинних угруповань до торгівлі людьми та сприяє розробці ефективних способів боротьби з винними особами.

Головною метою GPAT є висунення на перший план причетності організованих злочинних груп до торгівлі людьми та сприяння розвитку ефективних заходів реагування, пов'язаних з кримінальним правосуддям. Як єдиний орган, що зосереджується на елементі кримінального правосуддя, GPAT, працюючи в рамках Програми боротьби зі злочинністю UNODC, привносить особливі переваги у боротьбу з торгівлею людьми [1].

НАТО не відходить убік. Під час однієї з конференцій НАТО в 2009 році Генеральний секретар заявив, що НАТО доведеться боротися з торгівлею людьми та іншими організованими злочинами в рамках боротьби проти тероризму. Тому програмний документ НАТО щодо боротьби з торгівлею людьми був розроблений НАТО за погодженням зі своїми партнерами та країнами, які надають свої сили для участі в операціях під проводом НАТО. За допомогою цієї політики країни НАТО взяли на себе зобов'язання забезпечити виконання низки заходів, передбачених для боротьби з цією специфічною формою організованої злочинності та глобальним викликом національній безпеці.

1. Ivančík R., Nečas P., Jurčák V. Theoretical View of Some Current Global Security Challenges. *Incas Bulletin*, Volume 6, Issue 1/ 2014, pp. 99 – 107.